

De *Crassula*'s van onze collecties 8

B.K. BOOM †

Crassula arborescens*, *C. argentea*, *C. obliqua*, *C. ovata*, *C. portulacea

Ziedaar een aantal namen, die vele liefhebbers van vetplanten goed zullen kennen en velen zullen ook weten, dat deze namen, op de eerste na, alle op dezelfde soort slaan. Ze worden nog steeds door elkaar gebruikt en weinigen weten, wat nu eigenlijk de juiste naam is. Trouwens dat hebben de wetenschappers ook lange tijd niet geweten, maar nu lijkt het er op, dat er een definitieve oplossing is gevonden.

We zullen eens nagaan, wat die namen met elkaar te maken hebben en hoe de verwarring in de wereld is gekomen.

De plant in kwestie is zeer waarschijnlijk al rond het jaar 1700 uit Zuid Afrika naar Nederland gebracht, want MILLER, de bekende Engelse tuinplantenbotanicus schreef in de zevende editie van zijn Dictionary, dat hij de plant van dr. van ROYEN uit Leiden had gekregen. Deze zevende editie is van 1759 en de benaming daarin gebruikt, telt nog niet mee voor onze methode van nomenclatuur, omdat in dat boek nog niet het benamingssysteem van LINNAEUS (1753) was toegepast. Dat was wel het geval in de achtste druk (1768), dat daardoor voor tuinplanten een belangrijk werk werd. De beschrijving, die MILLER toen gaf onder de naam *Cotyledon ovata* was niet al te duidelijk en het feit, dat hij de plant rangschikte onder *Cotyledon*, samen met de schaarse gegevens, zijn oorzaak geweest, dat men hierin nooit onze plant herkend heeft en de naam daardoor nooit heeft benut. Men dacht, dat MILLER een soort *Cotyledon* had bedoeld.

Vervolgens vinden we de plant als *Crassula argentea*. THUNBERG, een Zweedse botanicus, die op het einde van de 18de eeuw Zuid Afrika bereisde en daar talrijke hem onbekende planten vond, noemde onze plant *Crassula argentea* vanwege het feit, dat in de droge tijd de opperhuid van het binnenste bladweefsel loslaat met het gevolg, dat er lucht tussen de bladweefsel komt, waardoor de bladen een glinsterend witte indruk maken (*argentea* = zilverwit). Vermoedelijk heeft THUNBERG onze plant wel in zijn vingers gehad, maar helemaal zeker is dat niet, want er zijn meer soorten, die er in de droge tijd zo zilverachtig uitzien. Helaas beschreef hij zijn planten in een vrij onbekend Zweeds tijdschrift (1778), waardoor de naam pas in 1784, toen hij zijn 'Flora capensis' publiceerde bekendheid kreeg.

Intussen was de plant algemeen in cultuur gekomen en dus was er aan namen geen gebrek. Zo noemde SOLANDER, de Engelse botanicus, die een gedeelte van de text van Aiton's Hortus kewensis (1789) voor zijn rekening nam, onze plant *C. obliqua* (*obliquus* = scheef), maar uit het type, dat gelukkig in het Kew Herbarium bewaard is, blijkt, dat het hier om een andere exemplaar van deze soort betrof: de bladen daarvan zijn lichtgroen, spits aan de top en vaak iets scheef (vandaar de naam). Deze vorm is nog steeds in cultuur aanwezig. In 1786 gaf LAMARCK, een bekende Franse botanicus, de plant de naam *C. portulacea*; het type hiervan is nog steeds in het Parijse herbarium te vinden en dat komt geheel overeen met de plant, die wij zo algemeen onder die naam kweken.

Maar nu is toch gebleken, dat de naam van MILLER (1768) wel degelijk de juiste naam is; dit werd in 1915 al ingezien door de Engelsman DRUCE, die de naam *Crassula ovata* introduceerde, daarbij dus het soort-epitheton van Miller overnemend, iets wat door de internationale Regels dwingend is voorge-

schreven. Maar die naam werd spoedig weer vergeten en is nu door TOELKEN weer boven water gehaald. Hij heeft deze zaak nog eens goed bestudeerd en kwam ook tot de slotsom, dat MILLER wel degelijk onze plant heeft bedoeld. Op zijn argumenten kan ik hier niet ingaan, dat zou ver buiten het kader van dit artikel liggen.

Crassula ovata cv. 'Variegata'

We moeten ook niet vergeten, dat MILLER de bij ons goed bekende *Crassula arborescens* eveneens als een *Cotyledon* beschreef en daar hebben we nooit moeite mee gehad. Dus zullen we onze plant in het vervolg **Crassula ovata** (Mill.) Druce moeten noemen. Het zal wel een hele tijd duren, voordat deze naam algemeen aanvaard is, daarvoor zitten de tot nu toe gebruikte namen te vast in veler geheugen.

Nu blijven we nog zitten met de variëteiten, die alle bij ons als cultuurvariëteiten in de collecties voorkomen. De duidelijkste vorm, die ook het meest bekend is en die bijna iedereen kent aan de typisch boomachtige groeiwijze, de plant door LAMARCK als *C. portulacea* beschreven, moet nu wel een cultivarnaam krijgen; we hebben hier immers te maken met een kloon, dus een groep planten, die alle uit stekken genomen van één exemplaar zijn ontstaan. Deze kloon is gemakkelijk te herkennen aan de stompe, glimmende bladen; ze zijn donkergroen en krijgen hun witte kleur, wanneer men bladen ergens te drogen legt. Als cultivarnaam stel ik voor cv '**Portulacea**'; dat is dan wel een latijnse naam, maar die mogen voor cultivars gebruikt worden, wanneer ze vóór 1959 zijn gepubliceerd en dat is hier het geval. Het voordeel is, dat dan weinig verandering in de benaming komt.

Een tweede algemeen voorkomende kloon is de plant door SOLANDER in 1789 beschreven als *Crassula obliqua*; het lijkt me ook hier onverstandig een geheel nieuwe fantasienaam in te voeren en ik stel dus voor de naam van SOLANDER te blijven gebruiken dus *C. ovata* cv. '**Obliqua**'. Deze cv. is gekenmerkt door de lichtgroene bladen, die een spitse top hebben.

Er is ook nog een witbonte vorm, een slechte groeier met vaak iets scheve bladen, die witte tot lichtgeelachtige vlekken vertonen; het is geen mooie plant, maar verzamelaars willen hem toch wel graag hebben. Hiervan is de naam: *C. ovata* cv. '**Variegata**'.

En dan is er nog de cv. '**Blauwe Vogel**' ('*Blue Bird*') een eigenaardige, maar waardevolle variatie met blauwachtige, iets berijpte bladen, die veel langer dan breed zijn en spits aan de top. Het bijzondere van deze cultivar is, dat hij, in tegenstelling tot alle hierboven genoemde vormen, reeds als jonge plant bloeit. Stek, in augustus gestoken, kan onder gunstige omstandigheden reeds in de daaropvolgende winter fraai bloeien. Van deze cultivar kreeg ik in 1955 een stekje uit Zuid Afrika toegestuurd. Het is merkwaardig, dat deze vorm niet eerder is ingevoerd, want tijdens een reis door dat land in juli 1978 zag ik volop bloeiende planten in verscheidene tuinen en parken. Ik heb een stekje meegenomen om te zien of deze zich werkelijk tot onze 'Blauwe Vogel' ontwikkelt.

Een soort, die veel op *C. ovata* lijkt is *Crassula arborescens* (Mill.) Wild. Van deze soort hebben we vermoedelijk maar één kloon in cultuur en die is waarschijnlijk afkomstig van de plant, die in 1719 naar ons land werd gebracht. *C. arborescens* verschilt van *C. ovata* door de dikke, omgekeerd eironde, tot 10 x 6 cm grote, opvallend witachtig berijpte bladen, die aan de bovenzijde dicht bezet zijn met donkergroene stippen (*hydathoden*) en vaak een rode rand hebben. Helaas bloeit deze kloon bij ons in cultuur nooit, en wanneer dit zou gebeuren, zal de bloeitijd in de zomer zijn, dit in tegenstelling tot *C. ovata*, die in de winter bloemen produceert.

In Zuid Afrika is het namelijk zo en er is geen reden aan te nemen, dat deze planten zich bij ons anders zouden gedragen. *C. arborescens* is een zeer duidelijk te herkennen soort, ogenschijnlijk niet zo moeilijk in cultuur, maar toch ziet men er zelden fraaie exemplaren van.

(wordt vervolgd)

Hoevestein 298, Wageningen

Crassula arborescens
bloeiend in een
Zuid-Afrikaanse tuin.